

Sabiedriskā apspriešana

saistībā ar ECB norādījumiem par iekšējo kapitāla un likviditātes pietiekamības novērtēšanas procesu (IKPNP un ILPNP)

Bieži uzdotie jautājumi

1. Kas ir IKPNP un ILPNP?

Īsumā – iekšējais kapitāla pietiekamības novērtēšanas process (IKPNP) un iekšējais likviditātes pietiekamības novērtēšanas process (ILPNP) ir procesi, kurus iestādes izmanto sava kapitāla un likviditātes līmeņa pārvaldīšanā, lai pastāvīgi nodrošinātu pietiekamu kapitāla un likviditātes līmeni. Konkrētāk, IKPNP definēts kapitāla prasību direktīvas (CRD IV) 73. pantā, kur noteikts, ka iestādēm jāizveido pamatotas, efektīvas un vispusīgas stratēģijas un procesi, lai pastāvīgi novērtētu un uzturētu iekšējā kapitāla summas, veidus un sadali, ko tās uzskata par atbilstošām pašreizējai un plānotajai darbībai piemītošo vai varbūtējo risku būtībai un līmenim. Līdzīgi noteikumi attiecībā uz ILPNP izklāstīti CRD IV 86. pantā.

Attiecīgi no iestādēm tiek sagaidīts, lai tās IKPNP un ILPNP ietvaros novērtētu un kvantitatīvi noteiktu, segtu un pārvaldītu visus riskus, kam var būt būtiska ietekme uz to kapitālu/likviditāti, un izdarītu secinājumus par savu kapitāla/likviditātes pietiekamību un nodrošinātu to vidējā termiņā, vadoties pēc holistiskas perspektīvas.

IKPNP un ILPNP ir svarīga loma kredītiestāžu riska pārvaldībā, un ECB sagaida, lai abi šie procesi būtu prudenāli un konservatīvi. ECB uzskata, ka pamatots, efektīvs un vispusīgs IKPNP un ILPNP ietver attiecīgi kapitālu un likviditāti apdraudošo risku skaidru novērtējumu un labi strukturētus riska pārvaldības un riska eskalācijas procesus, kas balstās uz pārdomātu un visaptverošu risku stratēģiju, kura atspoguļojas efektīvā risku limitu sistēmā.

Tiek atzīts, ka labi izstrādāts IKPNP un ILPNP iestādei un tās uzraugiem samazina neskaidrību par riskiem, kam pakļauta vai varētu būt pakļauta iestāde, un nodrošina uzraugiem lielāku pārliecību par iestādes spēju turpināt uzņēmējdarbību, uzturot pienācīgu kapitalizāciju, likviditātes rezerves un stabili finansējumu un efektīvi pārvaldot savus riskus.

2. Kāds ir šo norādījumu mērķis?

Vienotā uzraudzības mehānisma (VUM) ietvaros uzkrātā uzraudzības pieredze pēc diviem uzraudzības pārbaudes un novērtēšanas procesa (UPNP) kontekstā veiktajiem IKPNP un ILPNP novērtējuma cikliem parāda, ka joprojām ir vairākas

jomas, kurās daudzās bankās nepieciešami uzlabojumi, un būs vajadzīgs laiks, lai ieviestu atbilstošu IKPNP un ILPNP. Šo norādījumu par IKPNP un ILPNP mērķis ir nodrošināt caurredzamību, publicējot ECB izpratni par prasībām, kas izriet no CRD IV 73. un 86. panta. Norādījumu mērķis ir palīdzēt iestādēm nostiprināt to IKPNP un ILPNP un mudināt tās izmantot labāko praksi, sīkāk skaidrojot, ko ECB sagaida, tādējādi nodrošinot konsekventāku un efektīvāku uzraudzību.

3. Kāda ir norādījumu juridiskā būtība – vai tie ir juridiski saistoši?

Nē, šie norādījumi nav juridiski saistoši. Tie neaizstāj un nemaina nevienu no piemērojamām regulatīvajām vai grāmatvedības prasībām. Taču norādījumos, pamatojoties uz CRD IV ietvertajām IKPNP un ILPNP prasībām, izdalīti septiņi principi, kuri cita starpā tiks ņemti vērā, UPNP kontekstā novērtējot ikvienas iestādes IKPNP un ILPNP. Šie principi tiks izmantoti tikai kā sākumpunkts pārrunās ar atsevišķām iestādēm uzraudzības dialoga ietvaros.

Tā kā norādījumos izmantota uz principiem balstīta pieeja, īpaši uzsverot atsevišķus svarīgākos aspektus no uzraudzības perspektīvas, nav iecerēts, lai tie sniegtu visaptverošus norādījumus par visiem aspektiem, kas svarīgi drošam IKPNP un ILPNP. IKPNP un ILPNP ir un arī turpmāk būs pirmkārt un galvenokārt iekšēji procesi, kas pielāgojami katrai konkrētajai iestādei. Tāpēc katras iestādes konkrētajiem apstākļiem atbilstoša IKPNP un ILPNP ieviešana joprojām ir iestādes atbildība. ECB novērtē iestādes IKPNP un ILPNP, atsevišķi izskatot katru konkrēto gadījumu.

4. Kā šo norādījumu pašreizējās versijas saistītas ar iepriekšējām publikācijām un norādījumiem šajā jomā?

2016. gada janvārī ECB publicēja Uzraudzības valdes priekšsēdētājas Danielas Nuī (*Daniele Nouy*) vēstuli banku nozarei *Supervisory expectations on ICAAP and ILAAP and harmonised information collection on ICAAP and ILAAP* ("Uzraudzības gaidas saistībā ar IKPNP un ILPNP un saskaņota informācijas vākšana par IKPNP un ILPNP").¹ Šīs vēstules C pielikumā ("Saskaņota informācijas vākšana par IKPNP un ILPNP") iestādēm bija doti norādījumi par to, kādu IKPNP/ILPNP informāciju tās mudinātas iesniegt 2016. gadā. Šo pielikumu aizstāja 2017. gada 21. februārī iestādēm nosūtītais dokuments *Technical implementation of the EBA Guidelines on ICAAP and ILAAP information collected for SREP purposes* ("EBI pamatnostādņu par UPNP vajadzībām vācama IKPNP un ILPNP informāciju tehniskā īstenošana").

2016. gadā sagatavotās vēstules A un B pielikumos ECB publicēja "Uzraudzības gaidas saistībā ar IKPNP" un "Uzraudzības gaidas saistībā ar ILPNP", sniedzot vispārēju pārskatu par ECB viedokli attiecībā uz šiem svarīgajiem procesiem. Tas

¹ [Vēstule](#) par uzraudzības gaidām saistībā ar IKPNP un ILPNP un saskaņotu informācijas vākšanu par IKPNP un ILPNP.

bija būtisks pirmais solis uz konvergenci šajā jomā, īstenojot ECB plašāko mērķi nodrošināt harmonizētu un efektīvu uzraudzību euro zonā.

Taču 2016. un 2017. gada uzraudzības pieredze parādīja, ka joprojām ir vairākas jomas, kurās daudzās bankās nepieciešami uzlabojumi, un būs vajadzīgs laiks, lai ieviestu atbilstošu IKPNP un ILPNP.

5. Kādi ir turpmākie soļi ceļā uz IKPNP un ILPNP norādījumu pilnveidošanu?

ECB 2017. gadā uzsāka daudzgadu projektu, kura mērķis ir veicināt uzlabojumus un izstrādāt visaptverošus VUM norādījumus par IKPNP un ILPNP nozīmīgajām iestādēm.²

Šā daudzgadu plāna ietvaros ECB pārstrādāja 2016. gadā sagatavoto dokumentu par gaidām attiecībā uz IKPNP un ILPNP. 2017. gada februārī tika publiskoti sagatavotie IKPNP un ILPNP norādījumi³, neformāli aicinot bankas iesniegt komentārus, lai izstrādātu pamatīgāku uzraudzības gaidu kopumu un nodrošinātu ECB rīcības plānu. Rūpīgi izvērtējot banku iesniegtos komentārus un konsultējoties ar visām ieinteresētajām pusēm, ECB tagad aktualizējusi abus norādījumus un publicē tos sabiedriskai apspriešanai. Pēc šīs apspriešanas 2018. gada 2. pusgadā norādījumu galīgās versijas tiks publicētas ECB interneta vietnē un, sākot ar 2019. gadu, aizstās 2016. gadā publicētās gaidas saistībā ar IKPNP un ILPNP.

6. Ņemot vērā, ka norādes par IKPNP un ILPNP sniegtas vairākās publikācijās, kuras no tām bankām jāņem vērā?

Pašlaik no nozīmīgajām kredītiestādēm tiek gaidīts, lai tās ņemtu vērā uzraudzības gaidas, kas izklāstītas 2016. gada janvārī publicētajos dokumentos "Uzraudzības gaidas saistībā ar IKPNP" un "Uzraudzības gaidas saistībā ar ILPNP", un tās tiek mudinātas līdz 2018. gada 30. aprīlim iesniegt attiecīgos dokumentus saskaņā ar dokumentu "EBI pamatnostādņu⁴ par UPNP vajadzībām vācamo IKPNP un ILPNP informāciju tehniskā īstenošana", kas tām tika nosūtīts 2017. gada februārī. Tas nozīmē, ka no iestādēm netiek gaidīts, lai tās jau 2018. gadā savos IKPNP un ILPNP ņemtu vērā pašlaik sabiedriskajai apspriešanai publicētos norādījumus par IKPNP un ILPNP. Taču, sākot ar 2019. gadu, iestādes aicinātas ņemt vērā šajos norādījumos ietvertās uzraudzības gaidas, un ECB uzraugi ņems tos vērā vērtējot iestāžu IKPNP un ILPNP.

² Sk. Danielas Nuī 2017. gada 20. februāra [vēstuli](#) nozīmīgo iestāžu vadītājiem par IKPNP un ILPNP norādījumu izstrādes daudzgadu plānu.

³ Sk. turpat.

⁴ Sk. "[Pamatnostādnes par SREP vajadzībām vācamo ICAAP un ILAAP informāciju](#)".

7. Vai bankām vajadzētu gaidīt, kamēr tiek publicētas norādījumu galīgās versijas, pirms apsvērt korekcijas savos IKPNP un ILPNP?

Nozīmīgajām iestādēm, kuras nolems ievērot norādījumos izklāstītās uzraudzības gaidas, varētu būt nepieciešams ilgāks laiks, lai mainītu savus IKPNP un ILPNP. Bankas tiek mudinātas novērst nepilnības vai trūkumus savā IKPNP un ILPNP pēc iespējas ātri – uzturot ciešu dialogu ar savām kopējām uzraudzības komandām.

8. Kā bankas un nozares pārstāvji piedalījušies norādījumos izklāstīto principu izstrādē?

Kopumā nozare ļoti aktīvi atsaucās uz 2017. gada pavasarī izteikto neformālo aicinājumu iesniegt komentārus. Tika saņemti aptuveni 400 komentāru, kas tika analizēti un iekšēji apspriesti ECB. Nozares pārstāvji nepauda būtisku pretestību norādījumiem, taču tika lūgti papildu skaidrojumi, īpaši par divām perspektīvām (normatīvo perspektīvu un ekonomisko perspektīvu) un par to savstarpējās informācijas apmaiņas konceptu. Šie aspekti tagad sīkāk izskaidroti norādījumu 3. principā: bankas tiks mudinātas novērtēt, kā tās izpilda regulatīvās un uzraudzības kapitāla un likviditātes prasības, t.sk. stresa apstākļos (normatīvā perspektīva), un pārvaldīt savas kapitāla un likviditātes pozīcijas no ekonomiskās perspektīvas, lai nodrošinātu, ka to pieejamais iekšējais kapitāls un likviditātes rezerves pienācīgi sedz visus riskus (ekonomiskā perspektīva). Turklāt tika ieviests IKPNP un ILPNP arhitektūras jēdziens, izskaidrojot, ko ECB sagaida attiecībā uz mijiedarbību starp IKPNP un ILPNP elementiem un IKPNP un ILPNP integrēšanu iestādes vispārējā pārvaldes ietvarā.

9. Kā norādījumi būs saistīti ar valstu likumiem un citiem atbilstošajiem noteikumiem un norādēm, un kurām norādēm bankām būtu jāseko?

CRD IV 73. un 86. pantā noteiktas tikai minimālās saskaņošanas prasības un attiecīgi dažādās dalībvalstīs var būt bijusi atšķirīga pieeja šo pantu ieviešanai. Tāpēc iestāžu prakse joprojām ir ļoti nevienmērīga.

Dažādās euro zonas valstīs pastāvēja uzraudzības un regulatīvās atšķirības, piemēram, saistībā ar IKPNP un ILPNP vispārējo lomu uzraudzības pieejā un normatīvās un ekonomiskās perspektīvas nozīmi. Taču ECB pieejai iestādēm visās iesaistītajās dalībvalstīs jābūt vienādai, vienlaikus respektējot IKPNP un ILPNP kā iekšējus banku procesus un respektējot valstu likumus, ar kuriem ieviesti IKPNP un ILPNP noteikumi.

Tāpēc ECB kopā ar valstu kompetentajām iestādēm (VKI) izstrādājusi IKPNP un ILPNP principus un uzraudzības gaidas, kas sīkāk skaidro, kā uzraugi VUM ietvaros piemēro esošās regulas un EBI pamatnostādnes. Šie principi un gaidas neierobežo

valstu tiesību aktu piemērošanu un ir saskaņā ar EBI pamatnostādņiem. Taču ECB svarīgs mērķis ir "nodrošināt augustus uzraudzības standartus".⁵ Sākot ar 2016. gadā publicētajām gaidām saistībā ar IKPNP un ILPNP, ECB un VKI ciešā sadarbībā strādājušas pie vienotas IKPNP/ILPNP prakses un standartu ieviešanas. Šī sadarbība nodrošinās, lai tiktu ņemti vērā visi konkrētām valstīm raksturīgie aspekti un lai pieeja visiem iekšējiem kapitāla un likviditātes pietiekamības novērtēšanas procesiem visā euro zonā būtu vienāda.

Papildus norādījumiem par IKPNP un ILPNP, piemērojamiem Savienības tiesību aktiem un valstu tiesību aktiem iestādes tiek mudinātas ņemt vērā citas EBI un starptautisko forumu, piemēram, Bāzeles Banku uzraudzības komitejas (BBUK) un Finanšu stabilitātes padomes (FSP) publikācijas saistībā ar IKPNP un ILPNP. Turklāt iestādēm būtu jāņem vērā arī tām adresētās ar IKPNP un ILPNP saistītās rekomendācijas, piemēram, no UPNP izrietošās rekomendācijas, t.sk. rekomendācijas attiecībā uz drošu pārvaldību, risku vadību un kontroli.

10. Kā ECB pamudinās bankas ievērot norādījumus par IKPNP un ILPNP?

Jāņem vērā, ka šie norādījumi kredītiestādēm nav saistoši. Taču, tā kā IKPNP un ILPNP uzskatāmi par būtiski svarīgiem iestāžu noturības nodrošināšanai, ECB IKPNP un ILPNP novērtēšanai velta ievērojamus uzraudzības resursus, piemēram, UPNP ietvaros. Ja kopējā uzraudzības komanda konstatēs trūkumus, tā pārrunās tos ar attiecīgo iestādi un apsvērs nepieciešamību veikt uzraudzības pasākumus šo jautājumu risināšanai.

11. Bankas IKPNP un ILPNP ir iekšēji procesi. Kāpēc ECB iejaucas šajos procesos, publicējot šos norādījumus?

IKPNP un ILPNP ir un nepārprotami paliks iekšēji procesi, un atbildība par to samērīgu un drošu ieviešanu joprojām gulstas uz katru atsevišķo iestādi. Arī pašu banku interesēs ir zināt savus riskus un efektīvi tos pārvaldīt, lai varētu nodrošināt savas darbības turpināšanos. Šajā sakarā banku interesēs pašsaprotami vajadzētu būt arī efektīvam kapitāla un likviditātes izvietojumam, jo tas ļauj tām ilgtermiņā optimizēt saikni starp riskiem un peļņu. Lai atbalstītu bankas šajos centienos un nodrošinātu tām stimulu, ECB uzskatīja par nepieciešamu zināmā mērā piešķirt virzību banku plāniem un ambīcijām. Tāpēc ECB iekļāva šo tēmu savās 2017. un 2018. gada uzraudzības prioritātēs. IKPNP un ILPNP ir svarīgi riska pārvaldības elementi iestādēm un uzraugiem. Tikai droša kapitāla un likviditātes pārvaldība nodrošinās veselu un stabilu finanšu sektoru.

ECB ir izklāstījusi plašus principus un vispārējo virzību, ko tā mudina bankas ievērot, atstājot bankām pilnīgu elastību, kā arī pilnīgu atbildību ieviest savu IKPNP un

⁵ Sk. Danielas Nuī 2015. gada 27. janvāra vēstuli nozīmīgo iestāžu vadītājiem par pieeju pastāvošiem uzraudzības procesiem un praksei VUM dalībvalstīs.

ILPNP tā, kā to nosaka to individuālie apstākļi (proti, to darbības raksturs, mērogs un sarežģītība). Norādījumi nodrošina bankām caurredzamību attiecībā uz to, ko ECB ņems vērā atbilstoši katram konkrētajam gadījumam novērtējot IKPNP un ILPNP.